

Thông tin về Thiên nhiên và Bảo tồn

Nguồn: *Nông thôn ngày nay*

Số: 100

Ngày: 25/4/08

Tây Nguyên vào mùa ... sát thú

Tháng 3 - khi những cơn mưa đầu mùa làm nhú lên những mầm sống mới cho rừng cũng là lúc Tây nguyên vào mùa săn bắn. Qua rồi cái thời săn bắn hãy còn những định chế ứng xử với thiên nhiên, bây giờ thì phải gọi đúng nghĩa là "mùa sát thú"...

NGỌC TÂN

Câu chuyện của người thợ săn "hoài cổ"

... Khuôn trăng 14 nhuộm hơi sương ngả sang màu sữa loãng mà rừng vẫn hầm hập nóng. Mùi tro quện với mùi nắng xộc lên khô rát chót lưỡi. Trận cháy rừng có vẻ mới tràn qua lúc chiều. Tôi cố nén hơi thở nóng rất dò dẫm theo Èt. Trái với sự nôn nóng bạc nhược của tôi, Èt vẫn từng bước êm ái, chắc nịch. Ngọn đèn pha gắn trên mũ vẫn bình thản rĩa rọi từng khoảng tối... Đã bao lần cây sừng cạc bin nhường lên rồi lại hạ xuống. Những con thú nhép không bỏ bản. Anh đang cố tìm một con mang để đủ đãi đám bạn đang chờ...

Trong đám thợ săn gạo cội ở Gia Lai, Èt chưa phải là người "nổi tiếng" nhất nhưng cũng đủ cho họ nể phục. Vào tuổi 14 -15, Èt đã theo chân các thợ săn trong làng. Anh kể rằng ở cái tuổi đó, anh đã dám đi săn một mình. Ấy thế nhưng Èt lại tỏ ra không đam mê công việc sát thú này cho lắm. Chỉ những khi bạn bè thật thân rủ thì anh mới đi. Đặc biệt chưa bao giờ anh lạm dụng tài săn bắn của mình để trục lợi. Là người Jrai, có lẽ lối ứng xử có tình với tự nhiên trong anh vẫn còn chưa mất. Lúc đi đường tôi đã nghe anh kể khá chi tiết những quy ước trong việc săn bắt thú rừng của đồng bào địa phương...

Mới cách nay chừng mười năm thôi, người Tây Nguyên vẫn có thói quen đi săn tập thể. Tập thể ở đây có thể là một làng nhưng cũng có khi tới hai, ba làng - tùy theo đàn thú mà họ đoán định. Biết được nơi ẩn nấp của chúng rồi người ta bắt đầu khoanh vòng, dùng mõ, nổi niều

khua đón chúng lại. Khi vòng rào cây rừng đã thắt chặt được bầy thú, những người có kinh nghiệm nhất, dùng cảm nhất sẽ được lựa vào vòng trong. Mỗi người cầm một cây le dài, vót nhọn làm vũ khí. Với những loài hiền lành như nai, mang thì chẳng có gì đáng sợ. Nhưng với những loài hung dữ như heo rừng, nếu không có kinh nghiệm cũng có thể mất mạng như chơi... Đó là những cuộc đi săn đầy hấp dẫn nhưng cũng hồi hộp đến ngột thở. Trong tiếng mõ, tiếng kêu la xé rừng của bầy thú, người ở vòng trong phải tự mình lựa chọn cơ hội để diệt chúng. Nhưng bất luận cơ hội nào thì những con thú nhỏ, những con đang có chửa nhất thiết phải để chúng lại. Khi lượng thú bị giết ảm chừng đã đủ chia, già làng sẽ cất tiếng hú ra hiệu dừng tay. Hàng rào sẽ được mở ra cho chúng thoát...

Người thợ săn xưa kia dù giỏi mấy cũng chỉ được giết một số lượng thú nhất định. Vượt quá lượng đó thì tự giác không đi săn nữa. Và với người dân tộc bản địa, có những loài thú không bao giờ họ đụng đến - chẳng hạn như khỉ. Ngoài ra một số dòng họ còn kiêng những con "vật tổ" của mình như nhím, tê tê...

... Tiếng súng vang lên bất chợt làm tôi giật nảy mình... Sau phút định thần, tôi lao theo Èt. Một con mang cái đuôi bốn chân nằm bất động, lưỡi thè ra như đang quờ dờ ngọn cỏ. Đôi mắt trong veo vẫn mở một cái nhìn ai oán...

Những nẻo đường sát thú

... Chỉ khoảng mười hôm nữa, khi những lớp cỏ non đầu tiên nhú lên sau những trận cháy rừng, khu vực phía Bắc Ia Chia và một vệt

rừng khoọc gần biên giới sẽ trở thành những bãi săn đông đúc. Dân tận các xã cách xa 40, 50km cũng tìm đến. Họ đi thành từng tốp, có khi tới hai, ba chục người. Đây là những cuộc đi săn gần như nguyên thủy. Một con chó với cây cuốc, cây nỏ, họ có thể săn bất cứ thú gì bắt gặp. Người có sức thì đào dúi. Người yếu sức thì rình bắn sóc, kỳ đà... Đáng phục nhất là những người đào hang dúi. Hang dúi chạy ngoằn ngoèo, lúc băng qua gốc cổ thụ, lúc luồn dưới những bụi le lớn bằng cả tám chiều, vậy mà bằng kinh nghiệm của mình, thế nào người ta cũng lần được tới cùng... Cũng có lúc lang thang vài ba ngày trong rừng, đói khát đến là người mà chẳng được con gì. Với đồng bào dân tộc, hình như mùa săn đến là mùa trời đầy cái thú được hòa mình vào thiên nhiên hoang dã. Sự tính toán hơn thua kiểu thương mại, họ dường như không để tâm. Đi - đơn giản chỉ là để thỏa cái phẫn xạ của con người rừng núi - vậy thôi!

Kiểu đi săn nguyên thủy ấy dường gì thì cũng chỉ là sát thú bậc thấp. Sát thú kiểu "thương mại" mới là điều đáng nói. Bin - một thợ săn ở xã Ia Chia đã cho tôi hình dung cái khung cảnh sát thú ấy thế nào... Vào mùa cao điểm, chỉ riêng bãi săn ở Ia Chia này có hôm châu đến cả hai chục tay súng. Người ta gọi lỏng những cuộc sát thú ấy là "đi chợ". Thôi thì đủ, hiện đại thì AK, CKC; cổ điển thì súng kíp, calipdui... Đặc biệt cái thứ calipdui cổ lại được ưa thích hơn cả. Súng bắn đạn chùm, đã bắn là khó con nào chạy thoát; đạn lại dễ mua mà rẻ, chỉ cần được con kỳ đà nhỏ cũng huê vốn... "Chu cha, lúc ấy anh chẳng vào đây mà xem. Xe cộ rầm rầm, đèn pha quét sáng rừng. Có những người "ăn thua" cả tháng trời trong rừng, tàn sát bất kỳ loại

TRANG TÀI CHÁO QUỐC THIỆN HỮA

Thủy tinh và Thiên nhiên và Bảo tồn

thú nào họ gặp. Được thú lớn thì về, được thú nhỏ thì họ mổ ruột, ướp phoocmôn, đào hố - giấu rồi đi tiếp. Họ nắm "lý lịch" từng con thú lớn ở rừng này, có khi thuê cả người địa phương dẫn đi tìm... "Họ" là những ai thế? Bin cười ma mãnh phô cả hàm răng sún: "Ai mà biết được, nhưng có cả cán bộ đấy". Ngừng một lát, Bin chép miệng: "Bây giờ người ta đi săn nhiều cũng phải thôi, "có ăn" quá mà. Một con mang vừa vừa cũng đã hơn triệu.

Heo rừng thì cứ mỗi kí 150 ngàn. Con kỳ đà bằng cổ tay cũng gần trăm ngàn... Đó là chỉ mang đến các bà buôn trong làng thôi. Ra đến Pleiku thì cứ là gấp đôi. Buôn thú rừng bây giờ là "siêu lợi nhuận" nên các quán còn đặt cọc cả tiền trước nữa"... Săn bắn bây giờ hóa ra là phương tiện kiếm sống với cả đồng bào dân tộc nữa. Chuyện của Eut kể chỉ để mà hoài cổ.

Tây Nguyên bây giờ là nơi cung cấp thú rừng chính cho "thị trường" cả nước. Mỗi năm có cả trăm vụ vận chuyển, tiêu thụ

động vật hoang dã trái phép bị bắt. Mới chỉ trong tháng 3, Gia Lai đã bắt giữ 4 vụ buôn bán động vật rừng. Tất nhiên đây chỉ là bề nổi của tảng băng chìm. Người ta ước tính hàng năm trên địa bàn Tây Nguyên, lượng thú rừng bị tàn sát phải đến vài trăm tấn. Chỉ riêng thành phố Pleiku, mỗi ngày cũng đã tiêu thụ cả tấn thịt thú rừng... Khách đến Tây Nguyên đi nhậu bao giờ cũng tìm trước hết món đặc sản thú rừng. Thịt thú rừng bây giờ đã trở thành một thứ mặt hàng kinh doanh "siêu lợi nhuận" nên từ nhà hàng lớn cho đến các quán nhậu lẻ, gần như ở đâu cũng có thịt rừng.

Và cứ như những gì tôi nghe thấy thì việc sát thú có vẻ như "chuyện thường ngày ở... xa", dù tôi biết chỉ ngay đầu xã Ia Chia này có hẳn một trạm cửa rừng gồm cán bộ kiểm lâm, nhân viên Ban quản lý rừng phòng hộ Ia Grai thường xuyên đóng chốt...□